

Mernans Hywel - Hwedhel a Gembra.

Rann Onan

Myghtern Owayn a Wynnedh a verwis. Yn dann rewl Owayn ha'y das Gryffydh kyns, Gwynnedh a dheuth ha bos an wlaskor an moyha galloesek yn kledhbarth Kembra hag ena yn Kembra oll. Meryonedh, gogleddh Keredygyon ha'n Berfedhwlas a veu waynys wor'tiwedh wosa stryvyow hir erbynn Powys.

An vresel y'n Empourieth Anjevin ynter Matilda ha Stephen a worfennas pan dheuth hy mab Harri an nessa dhe'n orsedh. Harri a woryskynnas gogleddh Kembra yn 1165. Y'n torn na ev re bia konstrynys dhe gildenna. Mes yma'n godros sevir a'n tu na owth ynkrressya pup-prys.

Yn mes Penneglos Bangor Mis Du1170

"A, lowena dhis Prydydh Meur"

"Lowena Peryv. A ny wrussys mos dhe ynkleudhyans dha vyghtern?"

"Heb mar . An ynkleudhyans ma o y drygh diwettha erbynn an Normanen. Emskemunys a'n eglos gans Tomas a Loundres dell o"

"Yma'n eglos ynter diwla an Gembri ha'n wlaskor ynwedh.

"Tomas? pandr'a hwarvia dhodho"

"Nyns yw ev namoy. Yth esa neb mater tykkli yntredho ha'n myghtern, dell glewis"

"Gras dhe dhuw, ha ty, a nyns esesta y'n ynkleudhyans?"

"Dell wodhes nyns ov vy an bardh lys, mar pen vy ena ankombrynsi a via yntra my ha Gwalghmai. Piw a ganas an marnas? Gwalghmai heb mar.

"Na wrug"

"A nyns o Seisyll?"

"Nag o. Nyns yw res dhis prederi adro dhe henna, bardh nowydh yowynk yth o. Ap Llosgwrn Mew"

"A my re glewas an gan na. Marthys da, pur drist. Ny allav kana onan gwell ow honan. Byttegyns..."

"Pur dha yw onan Seisyll ynwedh".

"Yw, Yw". Res o dhodho avowa henna, mes poes o ganso.

"Piw a woer, ha Hywel an myghtern nowydh martesen ty Gyndhelow an Prydhydh Meur a vydh an Bardh Lys. My a glewis rann a'th kan nowydh. Bryntin! Ha bardhonieth a'n par na piw ny allo krysi vydh Hywel agan myghtern glorius. Re bo glori dhe Hywel ha Gwynnedd!"

"Tetivali, ny vynnnav kemmeres le Gwalghmai ap Meilyr a'y deylu. Gwalghmai o dha dhyskador ha dyskador dha vroder meythrinn. Dell glewav, dyskador pur dha yth o. My a glewas re a'n pyth a gensowgh hwi "

"An gwiryonedh a'th eus. Bardh a'n gwella yw agan Hywel. Kewar ha teg yw y vardhonieth. Sosten dhe'n enev yw dh'y klewes"

Nebes movyes o an Prydydh Meur ow klewes honna.

"Yw, bardh a'n gwella yth yw. Mes ty, Peryv ap Kedifor Wydhel. Heb mar yma'n awen dhywgh, my a'gas pys, pesyowgh agas kenys. Ass owgh hwi feusik mar kyllowgh kana herwydh agas kolonn."

Nyns o Peryv lowen mann a henna. Ughella y lev ev a wrug

"Mes ty yw an Prydydh Meur. Agan berdh veur, na ve i dhe gana yeth an oesow, an kembrek a veu ha'n kembrek a vydh, ny via an Gembri namoy ha ny via Kembra nafella".

"Yn hwir, down yw dha aswonnvos. Deus. Gwren ni mos a-bervedh, yma lys Hywel owth omguntell. Ty a yll klewes oll ow han nowydh dhe Hywel.

Yn hel Penneglos Bangor.

Yn hel omguntellys yth esa lys an myghtern. Dhe'n unn tu yth esa Kedivor Wydhel ha'y vebyon neb o breder meythrin Hywel ab Owayn. Yth esa bagas a brontoryon, y'ga mysk pronter Arthur a Vangor aswonnys avel ledyer an parti Kembrek y' n eglos yn Gwynnedh

Arghepskop Tomas a Loundres (Beckett) a erghis Owayn dhe dhidhemmedhi y vyghternes Kristin awos hy bos y geniterow. Owayn a'n naghas hag a veu emskemunys . An parti kembrek y'n eglos a dhenaghas an ervirans ma ha skoedhys ens gans gwelhevin Gwynnedd lowen dhe sevel erbynn an Normanes. Rag henna kerys yn feur o an vyghternes gans hy fobel.

Yth esa den hir owth esedha a-rag an kuntellyans. Den golow y wols ha'y varv dell degoedh esel an teylu ryal a Wynedh ha goes an Vyking ow resek der y wythiennow. Hywel ab Owayn Gwynnedh an den a vedha myghtern Gwynnedh ha hembrenkyas Kembra oll.

Yth esa meur a dakya dewla ha karma yn lowen ha Kyndhelow ow korfenna dythya y vardhonieth ganmol dhe Hywel.

Pronter Arthur a sevis yn bann

"Yth eson ni omguntellys omma agan gwlas yw gwlas frank ha'gan eglos yw eglos kembrek rydh. Ny veu bythkweyth agan Gwynnedh mar gevoethek po nerthek. Gras dhe rewl hir Gryffydh ha rewl hir Owayn. Res yw dhyn kusunya dhe skoedhya Myghtern Hywel. Hywel an Breselyer hardh, agan hembrenkyas skentell meur y furnedh. Ha bedhav y di, bardh a vri.

Nans yw pypm blydhen ni a fethas an Normanes yn menydhow Berwyn. Yma'n godros owth ynkressyapub dydh oll. Tus jentyl, ny allsa unn wlaskor gembrek sevel orta namoy re nerthek yns.

Nans yw pypm blydhen kembroyon a bub sorn a'n wlas a dheuth dhe Verwyn rag agan gweres. Res yw bos unyans yn Kembra yn dann rewl a Wynnedh. Res yw bos Hywel Pennsevik Kembra.

Pan esedhas Arthur yth esa re orth y geslowenhe, mes an brassa rann a dakyas aga diwla yn kosel. Res via dhedha prederi adro dhe henna.

Hywel a elwis Kyndhelow yn rag.

"Ty o bardh lys yn Powys. A viens i parys dhe dhos yn dann rewl a Wynedh rag difres Kembra?"

"Res yw bos bardh gesys dhe leverel an gwiryonedh dhe'n Myghtern. Na viens, kas yw gansa rewl Gwynnedh ha'th wlaskor"

"Re'n Jowl" a armas Karadok ap Kedyfor ow settya dalghenn war an bardh er y gonna.

"Na, Na yn lys Hywel an bardh a dalvia bos gesys dhe leverel an gwiryonedh, prag y leversys henna".

"Yn Powys i a grysi na viens kembri namoy yn dann rewl a Wynnedh, kethwesyon a viens kepar dell yw an Sowson yn dann an Normanes. Ha Kembra yn dann rewl a Wynnedh system an norman a via dres an wlas, lagha an kembri, lagha Hywel Dha a via domwhelys "

"Yw henna an acheson pan wrug kethwesyon yn Powys settya war Gembri a Wynnedh nag ens kessydhyas dell wrussyn ni pysi anedha dh'y wul"

"Martesen".

Yn sodyn den a gnoukyas yn kales orth an daras hag entra an hel heb bos gelwys.

"pyth an jo...."

"Syrr Arloedh, nowedhow pur a boes"

"pyth yw"

"An Vyghternes Kristin, hy re wrug deklarya bos dha vroder ha'y mab Davydh pennsevik Gwynnedh. Yma kastylli Tegeingl, Rudhlan hag oll a Nans Konwy seulabrys ynter aga diwla. Yma soudoryon owth omguntell ena parys dhe gerdhes dhe Vangor hag Aberffraw, my a dhannvonas messaj dhe Iwerdhon may hallons danvonn dhyn pypm mil den. Res yw dhe Dhavydh gweskel yn uskis hag yn kales kyns agan bos skoedhys gans an wer ma, ha henna ow kortos res yw dhyn bos pur war"

"Piw usi orth aga skoedhya?"

"Dha vreder Davydh ha Rhodri, martesen Maelgwynn ynwedh, hag oll an dus y'ga thiryow y'n est. Ynwedh yma remnans a lys Owayn ab Edwin, i a grys Kristin y vyrgh wynn dhe vynes restorya an linenn na dhe'n orsedh"

"Ass yns i fol".

"Pyth adro dhe Gynan"

"Wel, yth heveli bos neb mysghemeryans yntredho ha'n eglos norman*, res yw dhodho gwitha y honan mes a wel rag pols"

Re a'n wer esa ena a dardhas yn hwarth. Hywel a blegyas y dal ow mires adro dhodho yn sevir.

"Well" yn medh Kedivor "nyns eus termyn dhe skoellya, res yw bos Hywel gwithys yn salow pub eur oll, ow mebyon a wra restra y osgordh, ena res yw mos dhe'n lys yn Aberffraw. Ny yllyn hy gasa dhe goedha yn diwla an eskerens".

Den hir ha krev a gammas yn rag:

"Maelgwynn a berghenn tir war an ynys na. Yma dhodho gwer pals ena orth y skoedhya. Ha ni war dir Mon res yw bos pur war"

"An gwir a lever'ta a Arghdhyakon"

"I a weskis er agan pynn yn pur uskis. Res yw bos an bras ma restrys yn ta nans yw termyn hir, res yw dhyn fetha an rebellyans yn uskis, poken y fydh Gwynnedh goedhys dhe vrewyon."

Rann Dew

An Bras War Ynys an Syns

Ynys Enlli. Mis Meurth 1170.

Ynkleudhys yn tir Ynys Enlli yma eskern a ugens mil sans. Herwydh lagha an eglos kembrek, teyr fergherynses dhe'n ynys yw kemmys gwerth hag onan dha Rom. Tus a grys bos galloes pur grev dhe'n tir sans.

Kristin a dheuth ha'y mebyon Davydh ha Rhodri dhe'n Ynys rag aga homendya dh'aga broder Kadwallon ab Owaynhag o abas abatty an ynys.

"Nyns eus meur dhe weles war an ynys ma" yn medh Davydh. "ha pyth yw an drehevians koth ena"

"An Abatti"

"Pyth? Yw henna oll eus anodho, ha ni re dheuth oll an fordh dhe'n ynys emskumunys ma rakhenna?" Skruth a gemmeras y vamm ow klywes hy mab ow kabla Duw yndella.

An tri eth a-ji an abatti. Orth aga gortos yth esa peswar den. Rhodri ha Davydh a omglewo klav.

"Pandr'a hwer? a wre'ta gweles tarosvann" yn medh onan anedha"

"Moy es onan".

"Rhodri! nys yw res bos diskortes, drog yw genev Kadwallon"

An vebyon a viras gans euth orth an wer esa y'n stevell na. Yn le lagasow yth esa dhedha telli settys yn kreythennow down. Aga kroghen o loes ha disliw.

"Gas vy dhe gommendya dhywgh an dus jentyl ma"

" Otta, Kadwallon dha vroder"

"Kadwallon, ty yw henna? drog yw genev ow broder kuv".

" An den kuv ma yw agas kendorow Kunedha ap Kadwallon". Henna a gawsyas ankombrynsi meur mes an vreder a shakys y leuv yn kortes.

" Maredydh, mab an Arloedh Rhys"

"Enor dhe vetya orthis"

Oll an dus esa ena re bia gwystelow ros dhe Harri an Nessa. Nans yw pypm blydhen Rhodri ha Davydh a wrug omsettya yn fol war geryow an myghtern y'n Vervedhwlas. Rag venjans a henna ugens goestel re bia evresdhys. An wer re bia dallhes ha spadhs. Kynwrig broder Kadwallon a verwis a'y bystigow.

Troenow ha skovarnow an benynes a veu folsys.

Oll anedha marnas Kunedha. Ev o mab Kadwallon ap Gryffydh hag o mab kottha Gryffydh ap Kynan hag er dhe'n tron. Pan veu ledhys hag ev ow settya war Bowys, Owayn a gemmeras an se yn y le. Kunedha a veu evresdhys awos y vos an er gwir ha godros bras dhe rewl Owayn.

Wosa an vyajoryon dhe gynywel i eth dh'aga chambour. Yth esa negys meur y rowedh dhedha yn myttin a-varr, kyn na wodhya an vreder honna.

"Wel, ow broder yma neppyth koynt ow hwarvos omma. A pen vy onan a'n darosvannow na tylli dial warnan y fynnen heb mar. Es via dhedha gul henna heb lett y'n le ma".

"Taw Davydh! Heb dhout ymons i ow klewes orthyn, hag ugens mil spyrys a'n syns orth agan klewes ynwedh"

"Nyns eus own dhymm a spyrys a'n syns, mes a'n darosvannow yw hwath yn fyw, henn yw neppyth arall"

Ternos myttin res o dhe'n abas difuna y vreder. "Myttin da ow breder, fatel gos'sowgh?"

"Yn pur dha, meur ow marth"

"My ynwedh"

"Ymons i oll orth agas gortos y'n hel"

Y'n hel a-woeles tri den arall a omjunyas gans an bagas may feu an kuntelles parys dhe dhalledh.

Krystin a sevis war hy threys. "Gesewgh vy dhe gommendya dhywgh den meur y rowedh . Henn yw ow ewnter Aldud ab Owayn ab Edwin. Arloedh Tegeingel, gwir Bennsevik a Wynnedh"

Den koth kreboghys, y wolok ownek ow setha omma hag ena, mes heb mar y hyllir gweles ewnter Kristin yth o dhe wir

Sowdhenys yn tien o an dhew vroder.

"Mes, ni a grysi bos oll an wer a deylu ab Edwin ledhys gans Kadwallon ap Gryffydh ma na viens godros nafella dh'y rewl. Kunedha ty yw y vab, a nys yw henna an gwiryonedh?"

"Dell grysyn, dri meur a vri dhe'm tas yn lys Gryffyth a wrug an weythres na."

"Yn hwir" yn medh an vyghernes, Kadwallon a ladhas ow thas Goronwy ab Owain Arloedh Tegeingel hag oll y vreder. Marnas onan. Ny wrug ev kollenwel an oberenn. Aldud a skapyas an ladhva.

Bythkweyth ny asaya fia dhe'n fo kyn fia mernans fell dibitya y denkys mar pe ev kevys. Lys ab Edwin a besyas yn kevrinek bys y'n eur ma. An dhew dhen ma, arloedhi meur aga vri yth ens ha menysters a lys ab Edwin.

Aldud a sevis dhe gewsel.

" Nyns ov vy den kolonnek hardh, pur gales re beu an blydhynnow hir usi tremenys. Ownek, pur ownek en vy a vos kachys. Mes nyns esa dewis dhymm. My o an diwettha dhe dhegi an hanow ab Edwin. Koth ha klav ov vy y'n eur ma. My a woer nag eus meur a dermynn gesys dhymm. Y'n misyow a dheu my a wra diberth a'n bywnans ma may hyffiv powes wortiwedh. Ty Dhavydh, ty yw ow er. Mar pes parys dhe lia dhe linenn ab Edwin yn rag an dus ma, war an tir sans mayth eson, ty a vydh Arloedh Tegeingel gwir Pennsevik Gwynnedh.

"Py les y fia henna dhymm yma kastel ha tir Tegeingel ynter ow diwla seulabrys. A! my a gonvedh y'n eur ma prag yth esta, ow mamm, mar der may hwrelliv gwaynya an kastell na!"

"Davydh" yn medh an abas "fatell gans dha das?"

"A! yn poynt da yth yw"

"Nag yw! ni a woer erbynn diweth an blydhen ev a wra merwel".

"Pyth!"

"Henn yw an gwiryonedh ow mab. An dus ma kyn fons i dall i a yll gweles traow na yllyn".

"Piw a wra an myghtern dewis dhe vos y er"

"Ty a woer an gorthyp seulabrys, an ky liesreyth na, mab direyth dhe'n wydheles Fynnod. Nyns yw ev wordhi dhe vos agan myghtern. Mes ty Dhavydh a woer ryal a bup tu."

"Mar pen vy parys dhe lia y fia bresel, pobel Wynnedh a wra omladh erbynn aga honan. Rennys via an wlaskor ha'n Loegwrys ha'gan eskerens erell a wrussa movya er agan pynn. Pandr'a hwyrvydh mar ny vien parys dhe dhegemeres aga profyans",

"An eretons a wrussa passya dhe'th vroder".

"Henn o euthek dh'y glewes. Davydh a aswonnis y vroder yn ta, res o dhodho degemeres an profyans heb strechya an matter pella".

"Bryntin, Bryntin" y vamm o lowen dres eghenn. Oll an dus ena esa ow rejoysya gans joy bras. Yn dohajyd Davydh a dos y li dhe linnenn ab Edwin. Ny allas bos chanj a vrys.

Wosa an solympnyta sad, Kristin a elwis hy mab.

"Davydh yma nowodhow meur a boes dhis, deus y'n stevell ma may hylliv leverel an nowydhow da dhis. My re beu ow metya orth kannasow lys Harri, parys yns dhe'th skoedhya mar kwre'ta seweni dhe wayna tron Gwynnedh, gwell es henna ymons i ow profya dhis demedhyans gans hwoer an myghtern."

"Piw yw honna?"

"Emma a Anjou"

"Y hanter hwoer direyth"

"Ny vern a henna, henna a wrussa krevhe dha savle dres eghenn".

Ena Davydh a gonvedhas. Y vamm re restsa an dra may hwruusa ev gwaynya tron Gwynnedh dre skoedhyans an Normaner, alena rag aga omajer a via ev. An hunros re dreylsa dhe hunlev. A ny wrussa ev omladh oll y vywnans er aga fyynn? Yn hardh, yn kollonek heb prederi unn eylenn adro dh'y vywnans y honan? Yn menydyow Berwyn, yn Korwen, pupprys yn voward an gas. Ha lemmyn aga hethwas y fia. A wrug ev ankevi yn tien, Owayn ab Edwin o an huni a elwis an Normaner dhe Wynnedh dhe'n kynsa prys oll, hag ena aga hefrysyas yth o? Heb mar Lys ab Edwin re weressens dres oll an dermynma may hallens y dhevnydhya dhe ranna gwylskorr Gwynnedh yn termyn a dheu. Y vamm? Es yw konvedhes prag y fynnsa tyli dial war deylu Owayn. Mes oll an re arall, an Abas? Kunedha? Maredydh prag y fynnsens bos rann an bras ma? Mes re dhiwedhes yth o, ev re dosa y li.

Prys koen yth o hag oll an vrasoryon orth an voes.

"Ytho, yth esewgh ow kodriga genes rag nos arall. Lowen on ni dh'agas dynnerghi. Da yw godhvros nag on forsakys yn tien gans agan teylu war an tir meur".

"Hwi dhen, ha ny kesffresyas a'n eur ma, piw owgh hwi?"

"Kynvelyn, Arloedh Rudhlan"

"Iorwerth, Arloedh Is Aled ov vy"

"A! an dhew a ladhas ow thas".

"Tetivali, Kunedha ty a woer yn ta bos dha das ledhys yn skyrmyans hag ev owth omsettya war Bowys".

"Dhe Wir, mes nebonan a wodhya le may fia ev ha fatell allsens y gontrewaytya, a nyns yw henna gwir Kristin, an person na re rosa an kedhlow dhe'n omsettoryon. Kethwesyon a Bowys a wrug omsettya war Gembri a Wynnedh, henn o an hwedhel. An pyth koynt yw tus Bowys a dhenaghas henna pupprys.

Nyns eus edhomm dhywgh a vos prederys, ny wrav kewsel dhe dhenvydh adro dhe'n bras"

"Ny a woer henna ty a vynn dha dhial war an re a'th pystigys mar fell. Wosa henna piw a woer? Mes yma ow gorhemmyrnadow a'n gwella dhe oll an dus omma a wodhevis kekemmys".

"Meurastahwi Syrr Arloedh a Is Aled. An Abatti a wra pysi a dhiwedh skon dhe oll an freudh may fo kres dres oll an wlas".

"Iorwerth! pyth adro dhe'n Droenorm, martesen ev a via an nessa myghtern. Ev yw mab kottha Owayn. Herwydh an lagha y talvia ev bos an er gwir".

"Hebask, Rhodri. Herwydh lagha eglos an Normanys y talvia Iorwerth Droenorm bos an er. Mes herwydh pobel Gwynnedh ny yll droenorm bos myghtern. Dres henna nyns eus er dhodho. Ny vynna Marared koska gans den mar worm y droen".

Pubonan yn kettep penn a hwerthas yn lowen.

Rann Tri

An Dydh Yow diwettha a Vis Du. Gosgordh Hywel a veu kontrawaytys gans bagas a skoedhoryon Davydh "a-ugh an pans yn Pentraeth" Ynys Mon. Gesys war an Gaslan o Hywel, guw dres y gorf. A'ga gorwedh rybdho yth esa peswar a'n vreder ap Kedivor. Korf Hywel ha dew a vreder ap Kedyvor a veu degys dhe vos ynkleudhys yn kevrynek yn tir Penneglos Bangor. Blydhynnyow a dhirewl a sywya.

Mis Kervardhu 1170. Yn mes Penneglos Bangor.

"Dydh da, Peryv, pur dhrog yw genev klewes an nowodhow adro dhe'th vreder. Pandr'a wret'a lemmyn ha Gwynnedh parys dhe goedha dhe demmygow. Kettoeth ha'n ger an rebeloryon a dhallathas omladh an eyl erbynn y gila.

"My a wra dehweles dhe hen lys agan teylu yn Gwens. Ha ty?"

"Ny allav gortos omma yn Gwynnedh. Peub a woer ow bos skoedhyor parti Hywel".

"Ty yw an gwella prydydh yn Kembra, wolkomm vydydh yn pub lys yn mes a Wynnedh"

"Lavar dhymm mar kyll'ta piw yns a gollas aga vywnans yn pans na a-ugh Pentraeth".

"Broghvael, Idhon, Aerdhur ha Karadok. Broghvael hag Idhon yw an dhew usi ynleudhys omma. Re leveris nebonan dhymm yn nos."

"Gwer dha, pub onan"

"Da dres eghenn. Mar uskis o an omsettyans ny wrug gweskel unnweyth er aga fynn. Henna a via

pupprys meth dhymm.

"Brochvael an yowynka, an wynna, kerys gans pubonan, ow tri hanow an teylu, An Broghvaelyas Bryghvoelyon, kyn nag o ev na brygh na moel".

"Kyndhelow, res yw dhis kana kan dhe Hywel ha'm breder may hwodhya oll a Gembra pandr'a hwarva yn Pentraeth, may hwodhvia oll an henedhow dhe dhos an gwiryonedh "

"Na Peryv res via an gan na kenys a leun golonn, ny alsa bardh lys kana kan yndella. Res yw bos an vardhonieth na bardhonieth wiryon. Pan en vy den yowynk my a ganas bardhonieth a'n par na, lemmyn ? Bardh lys my re beu re hir. Yth esa golok pur drist leun a hireth war y enep, golok a den gwakhes a'y enev. Saw unn den yw gwiw dhe gana an gan na. Ty Peryv, kan heb own, kan heb rewlyow a'n oesow koth ha geryow aga styr oll ankevis mes pur deg dh'aga glewes. Kan yn hwoethus adro dhe'th vreder, kan oll an sorr oll an tristans usi yn dha gollon heb lett".

Diswaytys yn tien o Peryv der an gorthyp na. Ev a ros kummyas teg dhe'n Prydydh Meur dhe'n diwettha prys pur isel y golon. Ankevis dres an oesow via Hywel ha'y vreder.

Yn kettermyn Gwalghmai ha'y verdh vebyon a vedha ow kana kanow a lori bys vynitha dhe'n vrasoryon vudhek.

Bran a gri y'n omladhva

Ny dhargan dhymm travyth da

Bos mab myghtern gwynn Gwynnedh

A'y worwedh y'n arva.

Notennow

*Yn 1168 Kynan (Konan) ab Owain Gwynnedh a dhenladhas Abas Gwrgenau ha'y vab Llawdden. Ny wodhir mar pe henna rann a gaskyrgh Owayn erbynn Thomas Beckett.

Peryf ap Cedifor Wyddel a ganas kan dh'y vreder ha Hywel. Kevrenn a englynyon yth yw (onan anedha a-ugh) hag onan a'n gwella oll a oes an "Gogynverdh".

Y'n gis kembrek my a wrug devnydhya an ger kan rag darn a vardhonieth ha kana rag skrifa bardhonieth. Gwell yw henna es skrifa awos dre vras hengov der anow o kreft an verdh. An verdh a wre kana an vardhonieth hag i ow seni an delyn.

Oll an dus kampoellys y'n hwedhel ma yw tus istorek gwir marnas dew. My a dhismygis an dhew venyster a lys ab Edwin.

Iorwerth "Drwyndwn" ab Owayn Gwynnedd a veu ledhys yn kas yn 1174. Nowydh dineythi mab dhodho re wrussa Marared y wreg. An meppyk na a dheuth ha bos Llywelyn ab Iorwerth. Llywelyn Veur, Pennsevik Kembra.

An Gembri – Oll an dus a gews kembrek o eseli an renkas frank, a-ugh an vilens ha'n gethwesyon. Ow synsi adro dhe hanter an boblans, le es henna yn Gwynnedh.

System an Normanen - Feudalism

An Loegrwys, an ger devnydhys yn kynsa le rag "The English". Yn kembrek "England" yw hwath Lloegr. Hedhyw an ger ragdha yw "Y Saeson". Perif ap Cedifor a wrug devndhya an ger ma yn y gan.

An Verdh

Hywel ab Owain Gwynedd
Gwalchmai ap Meilyr
Cynddelw Brydydd Vawr
Peryf ap Cedifor
Daniel ap Llogwrn Mew.
Seisyll ap Pryffwrch – Kesstrivor dhe Cynddelw